

EUROOPA
KONTROLLIKODA

ET

Kõne

Brüssel, 5. november 2014

ECA/14/48

Euroopa Kontrollikoja presidendi Vítor Caldeira kõne

2013. aasta aastaaruannete esitlemine

EUROOPA PARLAMENDI EELARVEKONTROLLIKOMISJON

Brüssel, 5. november 2014

Kehtib esitatud tekst.

Erinevuste korral tuleb lähtuda suulisest tekstist.

ECA Press

Damijan Fišer – pressiametnik

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

T: (+352) 4398 45410 M: (+352) 621 55 22 24

E: press@eca.europa.eu @EUAuditorsECA Youtube: [EUAuditorsECA](https://www.youtube.com/EUAuditorsECA) eca.europa.eu

Lugupeetud esimees!

Austatud liikmed!

Mul on au esitleda kontrollikoja eelarveaasta 2013 aastaaruannet Euroopa Parlamendi eelarvekontrollikomisjonile.

Kontrollikoda on teadlik sellest, et aruande avaldamine langeb Euroopas toimuvate suurte muutustega ühele ajale. Uuenenud on nii Euroopa Parlamendi kui eelarvekontrollikomisjoni koosseis; uued inimesed on ka Euroopa Komisjoni eesotsas.

ELi finantsjuhtimise seisukohalt on oluline see, et perioodiks 2014–2020 on kinnitatud uued rahastamiskavad ja finantseeskirjad, mida tuleb nõuetekohaselt rakendada ja kohaldama hakata. Ja isegi kui finants- ja majanduskriisi kõige raskem aeg möödab peagi, püsib endiselt vajadus piiratud rahalisi ressursse parimal viisil kasutada.

Kontrollikojas on ettevalmistamisel ülevaatearuanne peamistest ELi finantsjuhtimisele avalduvatest riskidest, mis põhineb kontrollikoja paljude aastate vältel tehtud audititööst saadud kogemustel.

Kõnealuses ELi eelarvet käsitlevas aastaaruandes juhime ka tähelepanu 2013. aasta finantsjuhtimisest saadud õppetundidele, mis tulevad kasuks perioodil 2014–2020 ees seisvate ülesannete lahendamisel.

Austatud liikmed!

Uue kuluperioodi hakul on meie aruande sõnum, et ELi finantsjuhtimine tervikuna ei olnud veel piisavalt hea. EL kasutab oma eelarvet, kuid rahaliste vahendite kasutamise viisi tuleks oluliselt parandada.

ELi vahendite haldajatel on mitte üksnes kohustus kõik olemasolevad ressursid ära kasutada, vaid ka tagada ELi eeskirjade järgimine ning saavutada kodanike jaoks väärtuslikud tulemused.

Samuti peaksid nad suutma kõigi kolme tegevuse – raha kasutamine, eeskirjade järgimine ja kavandatud tulemuste saavutamine – kohta aru anda.

Tasakaalu leidmine on kahtlemata keeruline. Sel aastal hoiatatakse meie aastaaruandes riskide eest, mis kaasnevad sellega, kui kõigile kolmele aspektile üheaegselt piisavalt tähelepanu ei pöörata.

Niisiis, kui hästi ELi rahaliste vahendite haldajad nii ELi kui muudel tasanditel 2013. aastal oma ülesandeid täitsid? Ja millised on saadud kogemused?

Mis puudutab **ELi rahaliste vahendite kasutamist**, siis, nagu me oma aruandes märgime, oli ELi eelarvest tehtud maksete määr 2013. aastal ligi 99 % aasta makseteks ettenähtud kogusummast.

ELi kogukulude maht oli üle 148 miljardi euro. Summa on suurem kui 28-liikmelise Euroopa Liidu 18 riigi valitsuste iga-aastased kulutused. See moodustab umbes 290 eurot iga ELi kodaniku kohta.

ELi 2013. aasta eelarve kasutamine hõlmas maksete tegemist miljonitele üksikisikutele ja organisatsioonidele, sealhulgas põllumajandustootjatele, väikeettevõtetele ja avalikele asutustele nii Euroopas kui mujal maailmas.

Me järeldame oma 2013. aasta aruandes, et tehingud olid nõuetekohaselt kirjendatud ja aruandluses kajastatud vastavalt tekkepõhise raamatupidamisarvestuse rahvusvaheliste standarditele. Nii on see olnud alates programmi töö perioodi algusest 2007. aastal.

Teisisõnu, oleme esitanud komisjoni koostatud ELi 2013. aasta raamatupidamise aastaaruande usaldusvääruse kohta märkuse ta arvamuse.

Tahaksin aga kutsuda üles ettevaatlikkusele kahes küsimuses, mis on seotud **ELi rahavoogude juhtimisega** tulevatel aastatel.

Esiteks, hoolimata maksete kõrgest määrist näitab raamatupidamise aastaaruanne, et täitmata kulu- ja muude kohustuste kasv 2013. aastal jätkus. Aasta lõpus oli nende summa 322 miljardit eurot, mis tõenäoliselt suureneb, kuna 2014. aasta eelarve näeb ette suuremas mahus kulukohustusi kui makseid.

Sellised täitmata rahalised kohustused on eriti murettekitavad, sest esimest korda on maksete ülempiir reaalkaardis seadud mitmeks aastaks üldjoontes stabiilsele tasemele.

Eelmainitu taustal on oluline ette näha võimalikke puudujääke ELi programmide rahastamisel. See on ka põhjus, miks kontrollikoda on muu hulgas soovitanud komisjonil ette valmistada pikaajalise rahavoogude prognoosi.

Teiseks on suur osa ELi rahast juba paigutatud **finantskorraldusvahenditesse** ja komisjon kavatses neid edaspidi veelgi rohkem kasutada.

Neisse vahenditesse paigutatud ELi raha kasutatakse projektiivesteringute toetamiseks laenude, tagatiste või omakapitali näol.

Komisjoni viimaste andmete kohaselt oli alates 2007. aastast kuni 2012. aasta lõpuni finantskorraldusvahenditesse paigutatud 8,4 miljardi euro suurusest summast aga ainult 37 % tegelikkuses lõplikele toetusesaajatele välja makstud.

Lisaks on finantskorraldusvahendid kompleksed ja neid on keeruline nõuetekohaselt kajastada, mis muudab ka avaliku järelevalve raskemaks.

Seetõttu soovib kontrollikoda võtta komisjonil meetmeid, tagamaks, et kirjeldatud vahenditesse ELi eelarvest tehtavad maksed vastaksid tegelikele rahavoogude vajadustele ja oleksid nõuetekohaselt kajastatud.

Austatud liikmed!

ELi eelarvevahendid leiavad kasutamist. Taas selgub aga meie auditist, kui suurt osa vahenditest ei ole kasutatud **vastavalt eeskirjadele**.

Nagu alusleping ette näeb, viime me igal aastal läbi auditi eesmärgiga esitada kinnitav avaldus ELi raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsuse ja selle aluseks olevate tehingute korrektsuse kohta.

Nagu programmitöö perioodi kõigil varasematel aastatel, on kontrollikoda seisukohal, et tervikuna on:

- 2013. aasta tulud korrektsed;
- 2013. aastal võetud kulukohustused samuti korrektsed;
- maksed olulisel määral vigadest mõjutatud.

Jõudsimme nende järeldusteni peamiselt tulu- ja kulutehingute representatiivsete valimite testimise teel.

Sellise metodika alusel saame esitada usaldusväärse hinnangu maksete kui terviku ning eelarve eri kuluvalkondade veamäära kohta.

2013. aasta maksete üldine veamäär on meie hinnangul 4,7 %. 2012. aastal oli see 4,8 %. Nagu te teate, on hinnanguline veamäär ületanud 2 % suuruse nn olulisuse läve kõigil aastatel, mil me oleme ELi raamatupidamise aastaaruannet auditeerinud.

2013. aastal olid peaaegu kõik kuluvalkonnad olulisel määral vigadest mõjutatud. Ainsa erandi moodustasid ELi halduskulud summas 10,6 miljardit eurot.

Meie leiud näitavad ka seda, et vigu esineb mitte üksnes kõigis tegevuskulude valdkondades, vaid kõikjal, kus ELi raha kasutatakse.

Hinnanguline veamäär on kõrgem neis valdkondades, kus ELi vahendite haldamine toimub komisjoni ja liikmesriikide vahelises koostöös.

2013. aastal oli koostöös liikmesriikidega hallatavate vahendite (mis moodustavad ELi vahenditest 80 %) hinnanguline veamäär 5,2 %. Teistes valdkondades, mida enamasti haldab komisjon otse, oli veamäär 3,7 %.

Sarnaselt 2012. aastaga olid kaks kõige enam vigadest mõjutatud poliitikavaldkonda regionaalpoliitika ja maaelu areng.

Lisaks näitavad meie audititulemused, kui suurt mõju võib avaldada sisekontrolli rakendamine.

Nagu me oma aruandes märgime, võtsid komisjon ja liikmesriikide ametkonnad mitmesuguseid parandusmeetmeid vigade suhtes, mis nad kontrollikoja auditeeritud tehingutes tuvastanud olid. Ilma nende meetmeteta oleks kontrollikoja üldine hinnanguline veamäär olnud 6,3 % ehk tunduvalt kõrgem kui praegune 4,7 %.

Sisekontroll võiks aga olla mõjusam. Sarnaselt varasemate aastatega oli liikmesriikide ametkondadel küllalt teavet, et parandada suur osa kontrollikoja leitud vigadest enne kulude komisjonile hüvitamiseks esitamist. Näiteks maaelu arengu valdkonnas oleks see meie hinnangul võinud kontrollikoja veamäära langetada 6,7 %-lt 2 %-le.

Kontrollikoja hinnangul peaksid kõik liikmesriigid võtma meetmeid, et vähendada ELi vahendite kasutamisel tekkivaid vigu ning parandada kontrollisüsteemide toimimise kohta antava teabe kvaliteeti.

Ehkki kontrollikoja kui sõltumatu audiitori ülesanne ei ole kompenseerida kulude korrektsust käsitleva juhtimisaruandluse puudusi, on meie kohus hinnata, kas ELi tasandil esitatud arvanded annavad tegelikkusest õiglase ülevaate.

Nagu aruandes märgitakse, viitavad kontrollikoja töö tulemused sellele, et komisjon võib tegelikke riski sisaldavaid summasid alahinnata.

Kui komisjon ja liikmesriigid soovivad veamäärasid oluliselt vähendada, peavad nad vahendite kasutamisel tehtud vigade ja võetud parandusmeetmete kohta täpsemat teavet esitama.

Mis aga kõige tähtsam – nad peavad tegelema probleemi põhjusega. Meie aruandes selgitatakse, millist tüüpi vigade suhtes peaksid liikmesriikide ametkonnad tähelepanelikud olema. Esitame aruandes mitmeid näiteid tüüpvigadest, nagu:

- VKEna toetust taotlev ettevõtte, kes tegelikult kuulus suurettevõtte omandisse;
- lennujaamaprojekti elluviijate tehtud täiendused kehtivas riigihankelepingus, andmata teistele ettevõtetele võimalust oma pakkumus esitada;
- põllumajandustootja poolt toetuse taotlemine karjamaa eest, mis tegelikkuses oli osaliselt kaetud puude ja põõsastega.

Toodud näited illustreerivad peamisi veaallikaid, milleks on:

- hüvitise taotlemine toetuskõlbmatute kulude, projektide, tegevuste või toetusesaajate eest;
- riigihanke-eeskirjade tõsine rikkumine;
- põllumajandusmaa ebakorrektno deklareerimine.

Rahaliste vahendite haldajad peaksid nii ELi kui riiklikul tasandil keskenduma kõigepealt kirjeldatud põhjustel tekkivate vigade ärahoidmisele ning seejärel nende avastamisele ja parandamisele. Ühtlasi peaksid nad meeles pidama, et toetuskõlblikkuse tingimuste täitmisel ja hanke-eeskirjade järgimisel on tähtis roll, tagamaks, et ELi vahendeid kasutatakse tõhusalt ja mõjusalt poliitikaeesmärkide saavutamise huvides.

Austatud liikmed!

Programmitöö perioodi 2007–2013 jooksul on ELi vahendite haldajad keskendunud eelkõige olemasoleva raha ärakasutamisele, seejärel eeskirjade järgimisele ning alles kõige lõpuks, ja sedagi vaid piiratud määral, **tulemuste saavutamisele** ja mõjule.

See peegeldab ELi eelarvehalduse üht olulist tahku. Liikmesriikide ja ELi tasandi ametnikud on seatud märkimisväärse surve alla vahendid ära kasutada, vastasel juhul võivad nad neist ilma jääda. Samas puudub neil samaväärne stiimul vahendite abil tulemuste saavutamiseks.

Sellest tulenevalt on ELi ja riiklikud juhtimissüsteemid suunatud eelkõige olemasolevate rahaliste ressursside ärakasutamisele ja vahendite saamiseks kehtestatud eeskirjade järgimisele, mitte tulemuste saavutamisele.

See peab muutuma, kui tulemuslikkust soovitakse oluliselt parandada. Meie aastaaruande 10. peatükk sisaldab palju kontrollikoja 2013. aastal vastuvõetud 19 eriaruandest pärinevaid näiteid selle kohta, kuidas parem tulemustele keskendumine võib tulemuslikkust tõhustada.

Selle taustal tervitab kontrollikoda komisjoni algatust edendada tulemuslikkusele suunatust.

Selleks peavad EL ja liikmesriigid tegema tõsisid pingutusi, et saavutada ELi piiratud rahaliste vahenditega parimad võimalikud tulemused.

Samuti on tähtis, et tulemuslikkuse soodustamiseks kasutataks õigeid stiimuleid.

Me mööname oma aruandes, et **tulemusreservil** võib selles oluline osa olla. Soovime aga tähelepanu juhtida sellele, et kui **tulemusreserviga soovitakse** pakkuda liikmesriikidele mõjusat rahalist stiimulit, tuleb eelnevalt kokku leppida sobivates tulemusnäitajates ja tagada usaldusväärne teave nende saavutamise kohta.

Rõhutame ka seda, et parem teave saavutatud tulemuste kohta on eeldus, mille abil tagada mõjusam tulemusalane aruandlus ELi tasandil.

Viimastel aastatel on ELi tasandi tulemuslikkuse aruandlusraamistikus toimunud oluline edasimineku, milleks on komisjoni koostatava iga-aastase hindamisaruande kasutuselevõtmine.

Kontrollikoja hinnangul tuleb raamistikku aga edasi arendada, eelkõige seetõttu, et see on liiga killustatud ning ei kajasta piisavalt olulisi aspekte, nagu ELi lisaväärtus ja strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamine.

Seetõttu esitame komisjonile kolm soovitusi:

- esiteks, esitada finantsmääruse järgmise ülevaatamise käigus ühtsem tulemusalane aruandlusraamistik;
- teiseks, esitada aasta hindamisaruandes kokkuvõtlikult strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisel tehtud edusammud;
- kolmandaks, arendada edasi komisjonisest korda, mille alusel võtta vastutus ELi vahenditega poliitikaeesmärkide saavutamisse antud panuse eest.

Lugupeetud esimees, austatud liikmed!

ELi eelarve haldamist saaks ja tuleks parandada.

Nagu ma kõne algul märkisin, ei ole küsimuse all raha kasutamise, eeskirjade järgimise ja tulemuste saavutamise vahel valimine. Küsimus on kõigi kolme tegevuse ühendamises.

Samuti tuleb keskenduda sellele, kuidas ELi eelarve paremini hallatavaks muuta, seades täpsemad eesmärgid ja lihtsustades raha kasutamise võimalusi. Need on eelarveperioodist 2007–2013 saadud

peamised õppetunnid, mida me käsitleme ka täna avaldatud põllumajanduse ja ühtekuuluvuspoliitika kulutuste ülevaates.

Ühtlasi loodan, et meie 2013. aasta aastaaruande tutvustamise käigus sai ilmsiks kontrollikoja pühendumus kasutada oma audititööd ELi institutsioonide, sealhulgas parlamendi, ja liikmesriikide abistamiseks, et ELi vahendeid parimal moel kasutada ja seeläbi saavutada tulemused, mida ELi kodanikud õigustatult ootavad.

Täna teid tähelepanu eest.